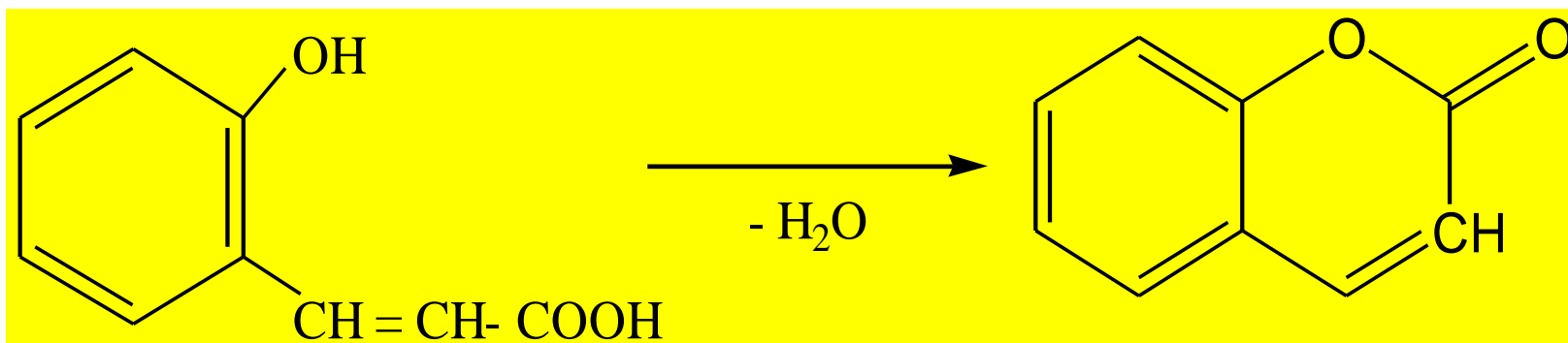
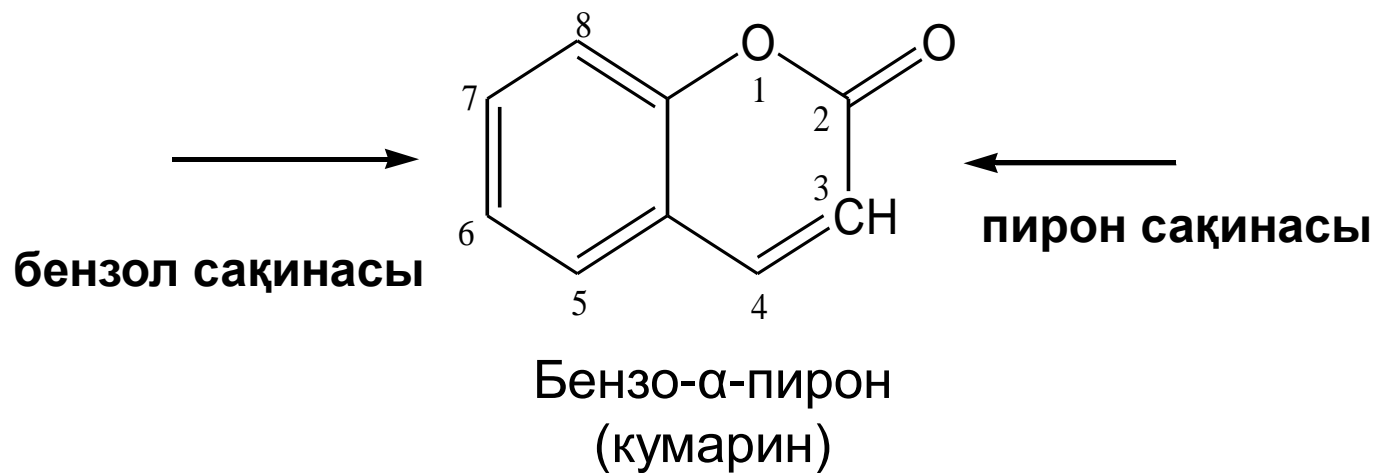

**Дәріс - 3. Кумариндер,
жіктелуі. Полифенолды
қосылыстар.**

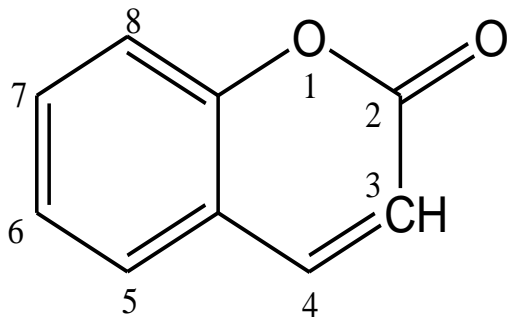
Дәріскер: доцент Ескалиева Б.К.

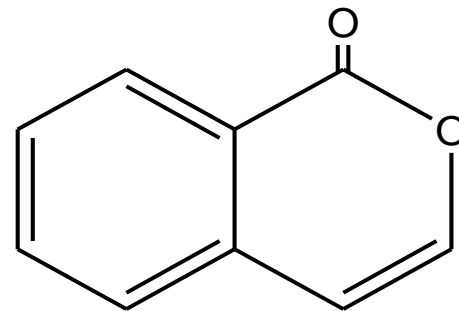
Кумарин

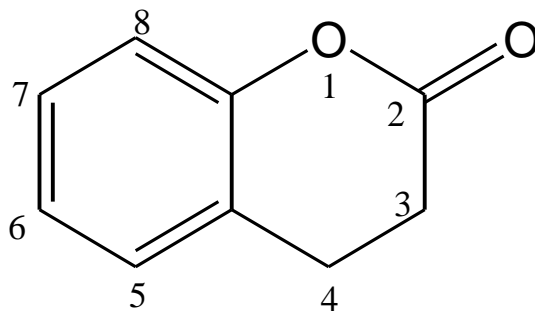
Табиғатта кумариндер, мына топтарға бөлінеді: кумарин, изокумарин, дигидрокумарин, фурокумариндер.

Кумарин

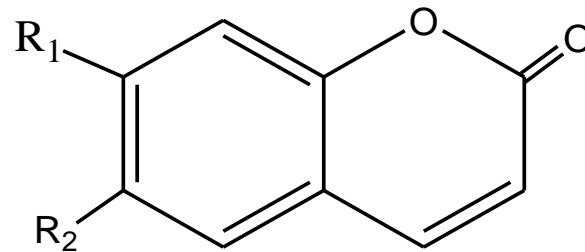
Изокумарин

Дигидрокумарин

Кумарин - ұшқыш компонент. Изокумариндерде оттегі атомы екінші және үшінші көміртегі атомының арасында орналасады.

Табиғатта кездесетін кумариндер:

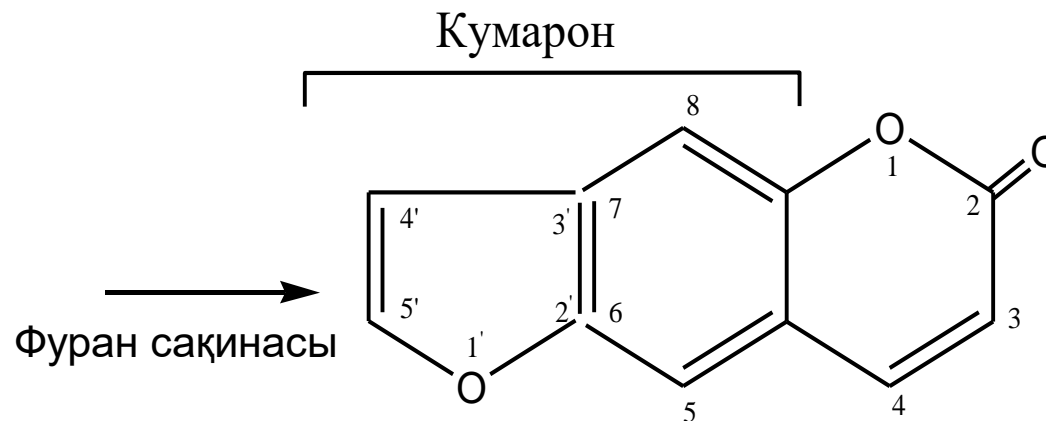

$R_1 = \text{OH}$ Умбиллиферон

$R_1 = R_2 = \text{OH}$ Эскулетин

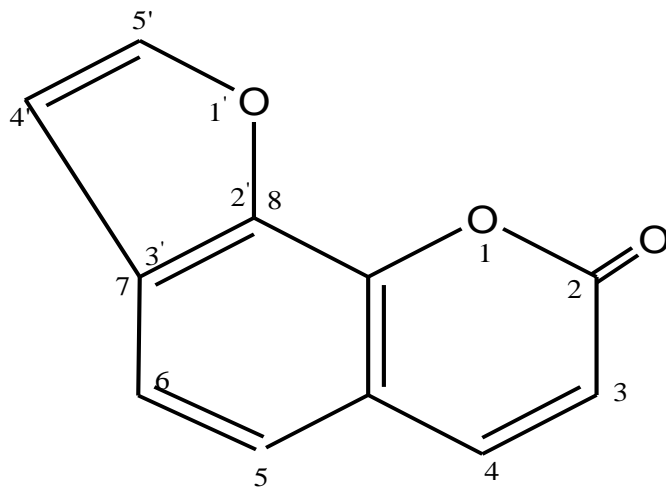
$R_1 = \text{OH}; R_2 = \text{OCH}_3$ Скополетин

Фурукумариндер:

Псорален

Фуру - 2', 3' : 6, 7 - кумарин

Ангелицин

Фуру-2', 3' : 7, 8 - кумарин

Табиғатта кумариндер және фурукумариндердің туындылары көп кездеседі. Олар жәй күйінде және гликозидтер түрінде де кездеседі. Сандық мөлшері өсімдіктің әр түрінде 0,2% -тен 10 %-ке дейін болады. Кумариндер өсімдіктің түбірінде, жемісінде көп болады; ал жапырағы мен сабағында аз мөлшерде болады.

Кумариндер - өсімдіктердің өсуін реттейтін ингибиторлар, оларды кейбір аурулардан, сонымен қатар ультракүлгін сәуледен қорғайды.

Кумариндер және фурукумариндер балықтарға у болып табылады. Кумарин жер құрттарына және кроликтерге наркотикалық әсер етеді, қой, ит және жылқыларға у болып саналады.

Құрамында кумаринді қосылыстары бар кейбір өсімдіктер халық медицинасында қолданылады, сонын бірі ас қорыту мүшесінің хроникалық бұзылуында. (Донник лекарственный, конский каштан т.б.)

Полифенолды қосылыстар. Флавоноидтар.

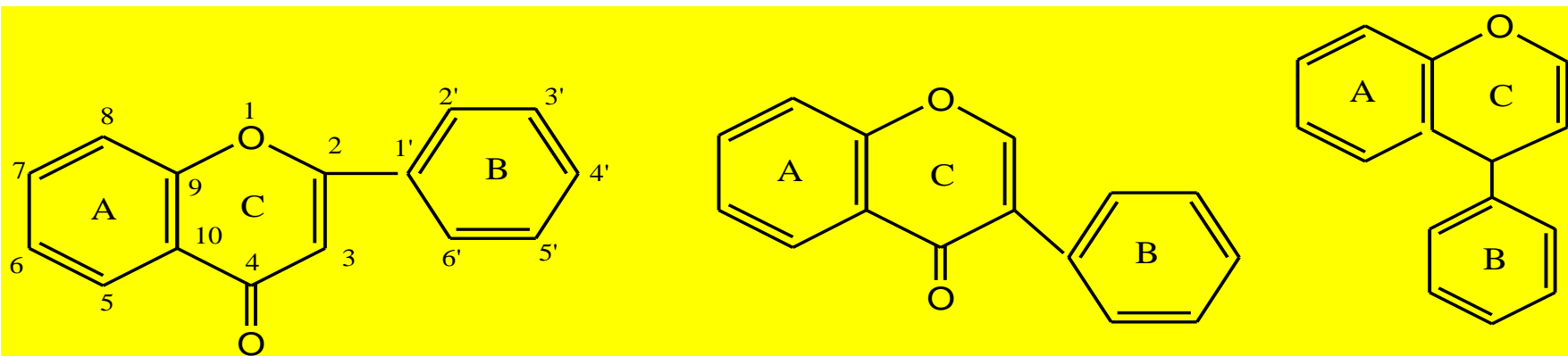
$C_6 - C_3 - C_6$ Табиғи фенолды қосылыстарды – флаваноидтар құрайды.

Флавоноидтар - γ - пиронның туындылары, 15 көміртегі атомынан тұрады.

Құрылысы 2 ароматикалық А және В сақинадан, әртүрлі гидроксил немесе басқа орынбасарлардан тұрады.

Флаваноидтарды нөмірлеу молекуладағы гетероатомнан (оттегі) басталады, одан кейін А сақинасына жалғасады. В сақинасын бөлек нөмірлейді, нөмірлеу негізгі молекуламен байланысқан көміртегі атомынан басталады.

Флавоноидтар В сақинасының жалғануына байланысты былай классификацияланады:

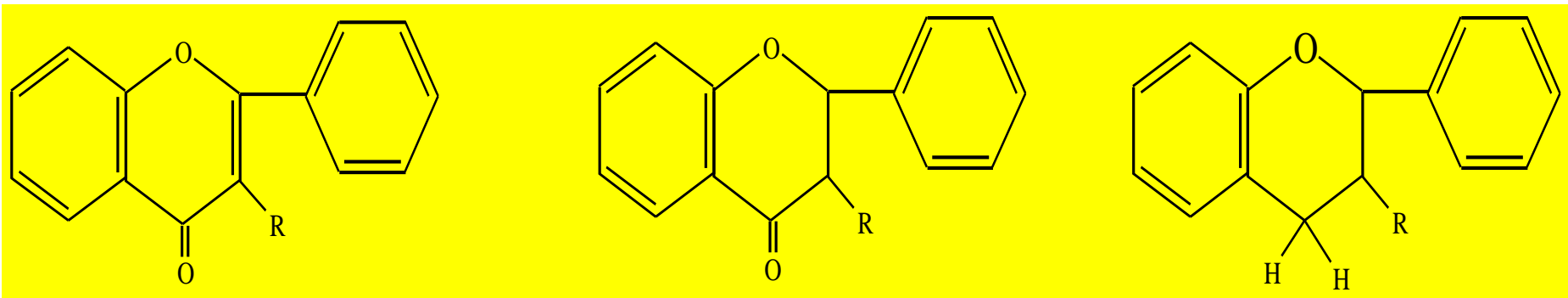

Эуфлавоноид

Изофлавоноид

Неофлавоноид

Табиғатта эуфлавоноидтар өте көп кездеседі. Эуфлавоноидтағы гетероциклді С сақинаның тотығу дәрежесіне байланысты оларды былай ажыратады: Флавондар, флавонолдар, флаванондар, флаванонолдар, антоцианидиндер, халкондар, аурондар. Флавондарда C₂ және C₃ көміртегілерінің арасында қос байланыс болады және карбонил тобы C₄ - көміртек атомында орналасқан.

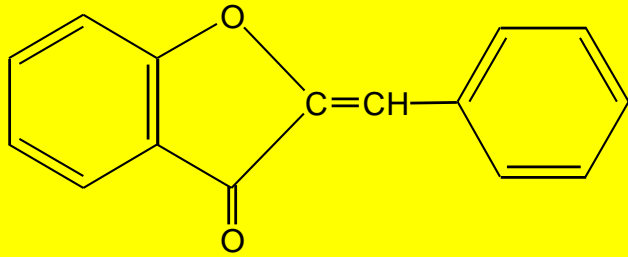

R=H флакон
R=OH флавонол

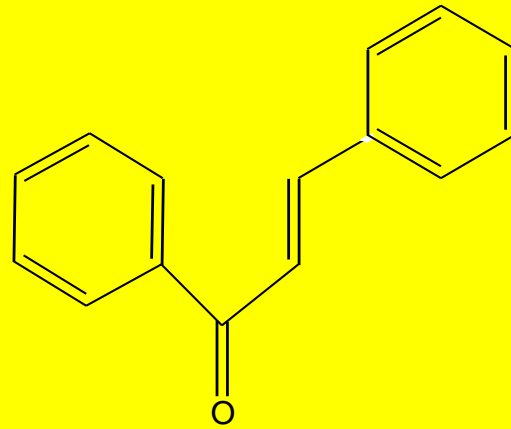
R=H флаванон
R=OH флаванонол

R=H флаван
R=OH флаванол

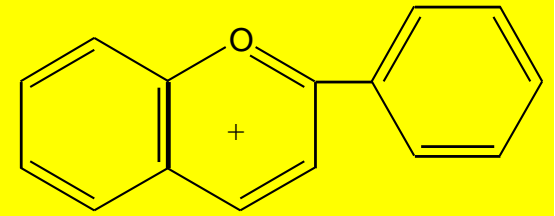

Аурон

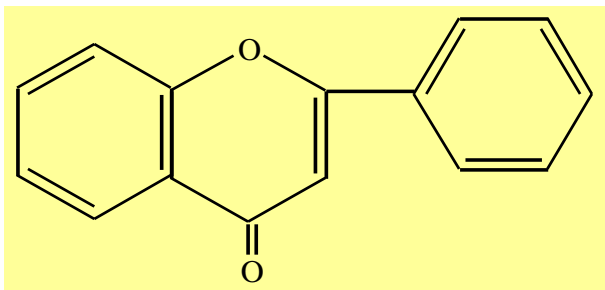

Халкон

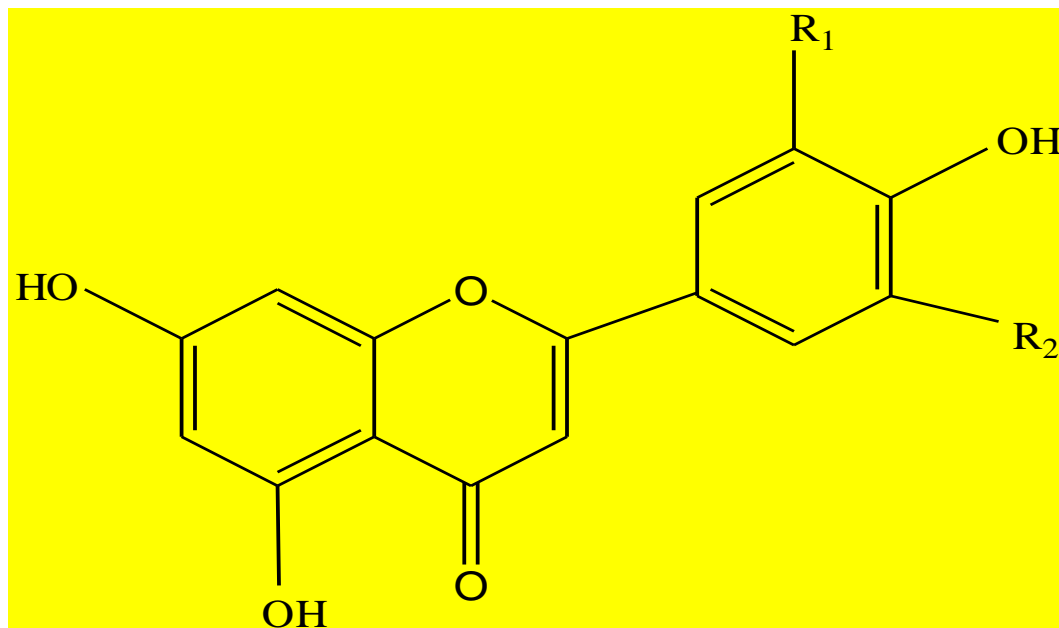

Антоцианидин

Флавоны: құрылысында C_2 және C_3 көміртегілерінің арасында қос байланыс болады және карбонил тобы C_4 көміртек атомында орналасқан.

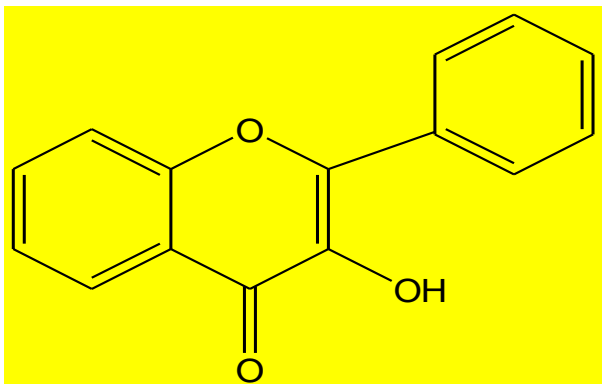
Флавоны

$R_1=R_2=H$ Апигенин

$R_1=OH, R_2=H$ Лутеолин

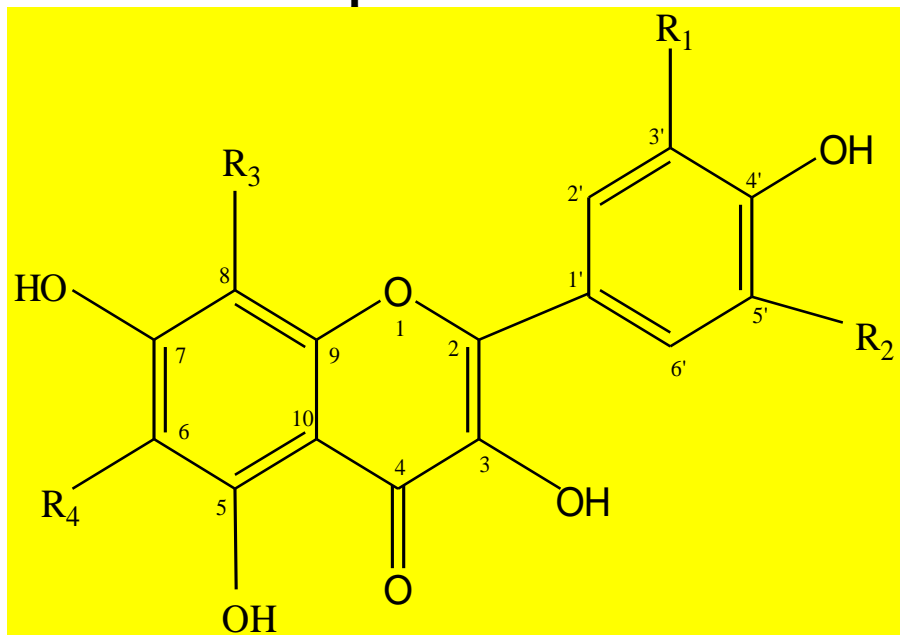
Флавонолдар: флавонондардан айырмашылығы С-3 көміртегі атомында гидроксил тобы орналасқан. Табиғатта кең таралған.

Флавонол

3-оксифлавонон

Табиғатта флавонолдардың гидроксилденген, метоксилденген туындылары өте көп таралған, олардың формулалары төменде келтірілген:

R₁=R₂=R₃=R₄ = H Кемпферол немесе 3,5,7,4' -тетраоксифлавонон (5,7,4' -триоксифлавонон-3-ол)

R₁= OH, R₂=R₃=R₄ = H Кверцетин немесе 3,5,7,3' 4' - пентаоксифлавонон

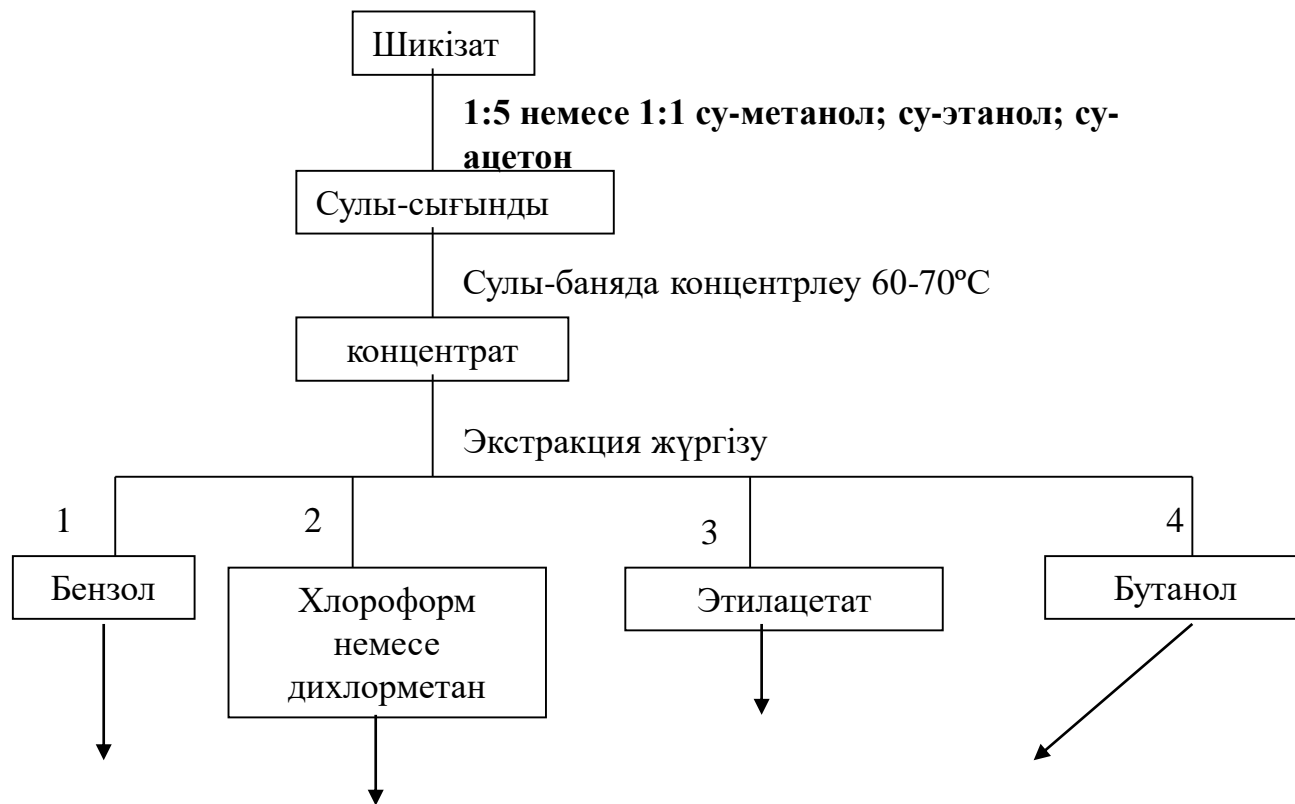
R₁=R₂= OH, R₃=R₄ = H Мирицетин немесе 3,5,7, 3' 4' 5' - гексаоксифлавонон

R₁=R₂=R₄=H; R₃ = OH Кверцетагетин

R₁=R₂=R₃=H, R₄ =OH Госсипетин

R₁= OCH₃, R₂=R₃=R₄=H Изорафнетин

Өсімдіктердің құрамынан флавоноидтарды бөлу жүйесі

Барлық экстрактыларды хроматографиялық әдістер бойынша анықтау.